

azak Őakirdlerine Hediye

Giriş, İnceleme, Metin-Aktarma, Dizin, Tıpkıbasım

İnceleyen

Prof. Dr. nal Kaya

Hazırlayan

Doç. Dr. Ayhan elikbay

ISBN: 978-625-7305-18-1

1. Baskı

Nisan, 2021 / Ankara

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 384

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı,

Baskı ve Cilt

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Őti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

Kitabın hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarına aittir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
KISALTMALAR	7
TRANSKRİPSİYON VE İŞARETLER CETVELİ	9
GİRİŞ	11
1. Müellif ve Eseri Hakkında.....	12
2. Eserin Metni ve Numaralandırılması Hakkında.....	13
İNCELEME	15
I. İmla Özellikleri	15
II. Ses Bilgisi Özellikleri	18
1. Ünlüler.....	18
1.1. Ünlü Uyumu.....	18
1.2. Ünlü Değişmeleri.....	24
1.3. Yer Değiştirme.....	26
1.4. Ünlü Düşmesi.....	26
1.5. Öndamaksıllaşma.....	26
1.6. Ünlü birleşmesi.....	27
2. Ünsüzler.....	27
2.1. Ünsüz Değişmeleri.....	27
2.2. Ünsüz Düşmesi.....	31
2.3. Ünsüz Türemesi.....	32
2.4. Hece Yutulması (Haplology).....	32
III. Şekil Bilgisi Özellikleri	33
1. Yapım Ekleri.....	33
1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri.....	33
1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri.....	34
1.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri.....	34
1.4. Fiilden Fiil Yapım Ekleri.....	35

2. İsimler.....	36
2.1. İsim Çekimi.....	36
2.2. İsimlerin Yüklem Görevinde Kullanılması.....	41
2.3. Zamir n'si.....	42
3. Sıfatlar.....	42
3.1. Niteleme Sıfatları.....	42
3.2. Belirtme Sıfatları.....	42
4. Zamirler.....	43
4.1. Şahıs Zamirleri.....	43
4.2. İşaret Zamirleri.....	43
4.3. Dönüşlülük Zamirleri.....	44
4.4. Birliktelik Zamirleri.....	45
4.5. Soru Zamirleri.....	45
4.6. Belirsizlik Zamirleri.....	45
5. Zarflar.....	45
5.1. Yer ve Yön Zarfları.....	45
5.2. Zaman Zarfları.....	45
5.3. Azlık-Çokluk (Miktar) Zarfları.....	46
5.4. Durum Zarfları.....	46
5.5. Soru Zarfları.....	46
6. Edatlar.....	46
6.1. Bağlama Edatları.....	46
6.2. Çekim Edatları.....	46
6.3. Cümle Başı Edatları.....	47
6.4. Benzetme Edatları.....	47
6.5. Ünlem Edatları.....	47
7. Fiiller.....	47
7.1. Fiil Çekimi.....	47
KAYNAKÇA.....	59
METİN-AKTARMA.....	68
DİZİN.....	99
TIPKIBASIM.....	131

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Abdülkerim Mecidof tarafından yazılan ve Matbaa-i Kerimiye tarafından Kazan'da 1910 yılında basılan *Ḳazak Şäkirdlerine Hediye* adlı eser üzerine bir dil incelemesidir.

Eser, karma dilli bir eser olup tarihî Türk lehçelerinden Çağatay Türkçesinin, çağdaş Türk lehçelerinden ise ağırlıklı olmak üzere Kazak Türkçesinin dil özelliklerini içerir.

“Giriş” bölümünde eserin konu özellikleri ve incelemeye esas özellikler açıklanmıştır.

“İnceleme” bölümünde eserin dil özellikleri, gerekli görülen yerlerde Çağatay Türkçesi ve/veya çağdaş Kazak Türkçesi ile karşılaştırılarak verilmeye çalışılmıştır.

“Metin-Aktarma” bölümünde eserin transkripsiyonu ve Türkiye Türkçesi aktarması yan yana sayfalar halinde verilmiştir.

“Dizin” bölümünde, eserin gramatikal dizini verilmiştir.

“Tıpkıbasım” bölümünde, eserin Arap harfli basımı verilmiştir.

“Kaynaklar” bölümünde yararlanılan literatür bilgisi verilmiştir.

Eserin, çağdaş Kazak edebî dilinin henüz biçimlendirilmediği 20. yüzyıl başında ve çağdaş Türk yazı dillerine geçiş sürecinin işletildiği bir dönemde yazılmış olması önemlidir.

Eserin dilinin hem çağdaş Kazak Türkçesinin hem de Doğu Türkçesinin tam olarak ele alınarak incelenmemiş ve eser neşirlerinin yapılmamış bir döneminin dilini içermesi, eseri bu Türkçelerin dil tarihi ve de genel olarak Türk dili tarihi bakımından ayrıca önemli kılar.

Çalışma, Doğu Türkçesi ve çağdaş Kazak Türkçesi ile ilgilenen uzmanların, üniversitelerin Türkoloji bölümü öğrencilerinin ve yine

konuya ilgi duyan okuyucu kitlesinin istifadesine sunulması amaçlanarak hazırlanmıştır.

Çalışmanın hazırlanmasında desteklerini esirgemeyen ve lütfedip çalışmayı baştan sona inceleyen değerli hocam Sayın Prof. Dr. Önal KAYA'ya teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Doç. Dr. Ayhan Çelikbay
Ankara, Ocak 2021